

فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۰، شماره پیاپی ۳۷، تابستان ۱۳۹۸

شاپا چاپی: ۵۲۲۹-۲۲۲۸ - شاپا الکترونیکی: ۳۸۴۵-۲۴۷۶

<http://jupm.miau.ac.ir>

نقش و جایگاه چیدمان مبلمان شهری در شادابی و سرزندگی فضاهای شهری (مطالعه موردی: مناطق ۱۱ گانه شهرداری شیراز)

علی شمس‌الدینی: استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

ساسان نصیبی: کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری، واحد بیضا، دانشگاه آزاد اسلامی، بیضا، ایران

پذیرش: ۱۳۹۷/۹/۱۰

صص ۹۶-۸۳

دریافت: ۱۳۹۷/۵/۱۰

چکیده

امروزه نبود مبلمان شهری مناسب و چیدمان آراسته و هماهنگ آن، در تمام شهرهای ایران باعث معضلی بنام به‌هم‌ریختگی و عدم شادابی و روحیه‌ی متناسب برای استفاده‌کنندگان از محیط شهری شده است. شهر شیراز به عنوان مهم‌ترین شهر جنوب کشور و گردشگرپذیر، لازم است که به سنجش میزان چیدمان متناسب مبلمان شهری خود پرداخته تا بتواند فضای متناسب شاد را در شهر ایجاد نماید. هدف از پژوهش حاضر تعیین نقش و جایگاه چیدمان مبلمان شهری در شادابی فضای شهری در شیراز است. پژوهش از نوع کاربردی و روش مطالعه، پیمایشی-تحلیلی است. به منظور تعیین نقش مبلمان شهری در شادابی شهری از آزمون رگرسیون استفاده شده است. جامعه‌ی آماری شامل جمعیت شهر شیراز در سال ۱۳۹۵ به تعداد ۱۷۱۲۷۴۵ نفر در نظر گرفته شده است و تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه‌ی محقق‌ساخته ۳۵ سؤالی است که روایی آن به تأیید کارشناسان مربوط رسیده و پایایی آن نیز بر اساس آلفای کرونباخ به میزان ۰/۸۴ مورد تأیید قرار گرفته است. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار *SPSS* و آزمون رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج بیانگر آن بود که نحوه‌ی چیدمان مبلمان شهری بر شادابی فضای شهری در سطح معناداری ۰,۰۰۰ تأثیر دارد. همچنین این امر در بین سایر متغیرهای مبلمان شهری (تفریحی-فراغتی، خدماتی، زیست محیطی، بهداشتی، ترافیکی و تجهیزات و تأسیسات) در سطح معناداری ۰,۰۰۰ توانسته است بر شادابی فضای شهری تأثیرگذار باشد. بر این اساس می‌توان بیان داشت که بهره‌گیری متخصصان شهری در داخل و خارج از کشور در زمینه‌ی طراحی مبلمان شهری چه در بحث ابزارها و چه در بحث محیطی می‌تواند زمینه‌ساز ساختار نظام‌مند آن شده، به شادابی بیشتر شهری منجر شود.

واژگان کلیدی: مبلمان شهری، چیدمان فضایی، شادابی، فضای شهری، شیراز.

مقدمه:

ساماندهی محیطها و عناصر شهری و همچنین کاربریهای عمومی یک شهر، از جمله اجزاء و مبلمان شهری، یکی از رهیافت‌های سازنده به شمار می‌آید که با هدف بهبود کیفیت محیط شهری و برآوردن نیازهای مختلف شهروندان صورت می‌گیرد (حاتمی و همکاران، ۱۳۹۶: ۴). مبلمان شهری یک از اجزای اصلی فضاهای شهری است که با حضور آنها در هر فضایی می‌توان کیفیت و کارایی فضا را افزایش داد و راحتی و آسایش را برای فضا به خوبی فراهم آورد (احمدی، ۱۳۹۶: ۱). مبلمان شهری به مجموعه‌ی وسیعی از وسایل، اشیاء، دستگاه‌ها، نمادها و عناصری گفته می‌شود که چون در شهر و خیابان و در کل، در فضای باز نصب شده‌اند و استفاده عمومی دارند، به این اصطلاح معروف شده‌اند (مرتضایی، ۱۳۸۱: ۲۰)؛ به عبارتی دیگر، عناصری مانند نیمکت‌ها، ایستگاه‌های اتوبوس، علائم، منابع نوری، صندوق‌های پستی، سطل‌های زباله، گل‌جای‌ها و... که برای راحتی، آسایش و زیبایی بیشتر، ارائه‌ی اطلاعات، کنترل حرکت، ایجاد امنیت و رفاه کاربران در فضاهای شهری قرار داده شده‌اند، مبلمان شهری نام دارد (زنگی آبادی و تبریزی، ۱۳۸۳: ۶). امروزه شهرها تبدیل به موزه‌هایی شده‌اند که زیبایی‌ها را به نمایش گذاشته‌اند (شهسورای و خلیل‌پور، ۱۳۹۶: ۱) و عناصر تجهیزاتی شهری از اهمیت بسیاری برخوردارند که فقط برای اهداف به خصوصی استفاده نمی‌شوند؛ بلکه می‌توانند به عنوان تازه‌کننده‌ی چشم‌انداز فضاهای شهری استفاده شوند (Bulut & Atabeyoglu, 2007: 2)، شهر برای همه سنین جذاب است (Law, 1996: 168). امروزه نبود چشم‌انداز و فضای عمومی و مبلمان شهری متناسب با زیباشناختی، در تمام شهرهای ایران، باعث معضلی به نام عدم تعلق مکانی، شادابی و مشکلات فراوانی برای استفاده‌کنندگان از محیط شهری شده که باید به فضاهای عمومی متناسب که عنصری ضروری برای زندگی سالم شهری است، پرداخته شود (پارسی، ۱۳۷۹: ۱۱).

در برنامه‌ریزی شهری نیز مؤلفه‌ی مهم و تأثیرگذار مبلمان شهری، به طرق مختلف می‌تواند میزان راحتی یک فضای شهری را در ارتباط با مردم یک شهر تحت تأثیر قرار دهد و در روند ارزیابی میزان مناسب بودن و قابلیت دسترسی یک فضای شهری به عنوان فاکتوری کلیدی مطرح باشد (افراسیابی، ۱۳۸۸: ۸۵). در عصر حاضر، سیما و نمایی از شهر مورد توجه است که با طرح‌های بدیع و مدرن، رنگ‌های گرم و تند و تابلوهای رنگارنگ نئون به همراه نورپردازی‌های شبانه، جذابیت خود را حفظ کرده، خودنمایی کند؛ بی‌توجه به این که این مبلمان شهری طراحی شده چه تأثیری در ذهن مخاطب شهری و شهروند ساکن شهر خواهد گذارد (زندیه، ۱۳۸۵: ۱۱). از آنجا که استفاده‌کنندگان مبلمان شهری را گروه‌های مختلفی تشکیل می‌دهند، در طراحی و ساخت آن باید نیازهای جسمی و روحی آنها در نظر گرفته شود (Illi et all, 2005: 92). نامناسب بودن مبلمان شهری و ناخوانایی شهر احساس امنیت را از بین می‌برد و سرانجام تأثیرات نامطلوبی بر ذهن شهروندان به جا می‌گذارد (Fukahori & Kubota, 2018: 82). انسان شهری امروز به منظور ارضای نیازهای اجتماعی و ایفای نقش اجتماعی خود، نیاز به فضایی با شرایط و امکانات مناسب دارد (قاسمی نژاد، ۱۳۹۶: ۱). در صورتی که مردم خود را مسؤول بدانند، دیگر پدیده‌ی تخریب‌گرایی پیش نمی‌آید و مردم بیش از پیش برای بهتر و راحت‌تر کردن استفاده از مبلمان شهری تلاش می‌کنند (افراسیابی راد و صباحی، ۱۳۹۰: ۴۴). در این میان شهر شیراز به عنوان مهم‌ترین شهر جنوبی کشور لازم است که به سنجش میزان چیدمان متناسب مبلمان شهری خود پرداخته، این امر از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گیرد تا بتوان فضای متناسب شاد را در شهر ایجاد کرده، بر اساس آن به توسعه‌ی متناسب شهری در یکی از ابعاد خود نائل آید. بنابراین سؤال اصلی و فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر است.

- آیا چیدمان مبلمان شهری بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز اثرگذار است؟
- مبلمان شهری بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.

- مبلمان تفریحی-فراغتی بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.
- مبلمان خدماتی بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.
- مبلمان زیست محیطی بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.
- مبلمان بهداشتی بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.
- مبلمان ترافیکی بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.
- مبلمان تاسیسات و تجهیزات شهری بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش:

این روزها نقش مبلمان شهری در خدمت‌رسانی به شهروندان بر کسی پوشیده نیست؛ اما مسئولین و دست‌اندرکاران امور شهری معتقدند که گذشته از امر خدمات‌رسانی، حفظ هویت و زیبایی سیمای شهری نیز از اولویتهای بالایی برخوردار است. چنانچه بعضاً مشاهده می‌شود با گسترش بی‌ضابطه‌ی بسیاری از شهرهای بزرگ و افزایش جمعیت، رفته‌رفته تسلط مسئولین شهری به کنترل اوضاع اجتماعی و پرداختن به امور سیمای شهرها و ساماندهی آنها کمتر از گذشته می‌شود و گاهی هویت حفظ سیمای بصری در زیر پوشش عملکردها و پاسخ به نیاز روزمره‌ی شهروندان به فراموشی سپرده می‌شود (آزادخانی و طهماسبی کیا، ۱۳۹۵: ۹۶) در بعضی موارد نیز به جرأت می‌توان گفت هجوم بی‌رویه و حساب‌نشده‌ی جمعیت از روستاها و شهرهای کوچک‌تر به شهرهای بزرگ و به ویژه کلان‌شهرها و در نتیجه نیاز بیشتر به خدمات شهری مناسب، باعث به وجود آمدن سیمایی نامناسب و اغتشاش در هویت و کالبد شهر می‌شود؛ به طوری که در بسیاری از موارد برای پاسخ‌گویی به نیاز شهروندان در امر خدمات شهری، دقت فدای سرعت شده و حفظ هویت و زیبایی به ویژه در مبلمان شهری قربانی نیازهای مقطعی و نسنجیده روزمره شهر می‌شود (شربت‌ی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۰۹) در عصر حاضر مشکلات کلان‌شهرها فقط در ازدیاد جمعیت، ترافیک، گرانی، اقتصاد و نابسامانی‌های زیست محیطی و ... خلاصه نمی‌شود؛ بلکه انواع ناهنجاری‌های رفتاری، مشکلات اجتماعی و فشارهای روحی و روانی ناشی از سیمای ناخوشایند بصری نیز خود دلایل کافی برای افزایش مسائل زندگی مدرن شهری و تنگ‌تر شدن عرصه به جامعه‌ی امروزی است (سجادی و همکاران، ۱۳۹۰: ۷۹). یقیناً آرامشی که از نمای مناسب شهری در پی استفاده‌ی صحیح از مبلمان شهری حاصل می‌شود، در زندگی شهروند امروزی بی تأثیر نخواهد بود، به گونه‌ای که گاهی این احساس، خستگی را از انسان خسته از کار و تلاش و هیاهوی روزانه بر گرفته، با آرامشی پایدار، تا در منزل بدرقه‌اش می‌کند؛ لذا تأثیری که سیمای آرامش‌بخش شهری به او عطا کرده است، پشتوانه‌ای معنوی برای ارتباط خانوادگی و به ارمغان بردن این حس به درون خانه می‌شود (نورایی مقدم، ۱۳۹۶: ۳).

مبلمان شهری به عنوان یکی از عناصر مهم شهرها محسوب می‌شود که اثاثیه، تجهیزات یا مبلمان شهری، اصطلاحات رایج این تسهیلات و امکانات شهری هستند. مبلمان شهری مجموعه عناصر ساختاری است که به ویژگی‌های فرهنگی شهرها وابسته بوده، نقش مهمی در شناخت شهر، به خصوص افزایش رفاه اجتماعی ایفاء می‌کند (Kamp et al, 2013:23-24). بنابراین ساماندهی مبلمان شهری، یکی از رهیافت‌های سازنده‌ی شهرسازی پایدار به شمار می‌آید که با هدف بهبود کیفیت محیط شهری و برآوردن نیازهای مختلف انسانی صورت می‌پذیرد. شهرها از فضاهای مختلفی تشکیل می‌شوند که هر کدام از آنها برای حمایت و تسهیل برخی از فعالیت‌های فردی و اجتماعی و ایجاد معانی که شهروندان به آنها نیاز دارند، شکل می‌گیرند. با توجه به این‌که هر فعالیت به فضایی با ویژگی خاص یا قرارگاه رفتاری مناسب نیاز دارد، در صورت عدم وجود فضای مناسب کیفیت بروز نوع فعالیت‌ها دچار مشکل شده، در نهایت موجودیت شهر از جنبه‌های اجتماعی، فرهنگی و

هویتی با اختلال روبرو خواهد شد (فلاح، ۱۳۸۷: ۴۴). بی‌شک، سهم عمده‌ای از عناصر تشکیل دهنده سیمای هر شهر، مبلمان آن شهر است. اجزایی که گذشته از کاربردهای خاص خود به زیبایی و انتظام شهر نیز سامان می‌بخشند. طبعاً شکل‌گیری عناصر بصری که تصویر هر شهر را به وجود می‌آورند خاطره‌ای را برای هر بیننده در ذهن باقی می‌گذارند. هنر طراح آن است که در کنار چیدمان این ابزار و اجزاء، نیاز شهروندان را برطرف کرده، سیمایی زیبا به شهر بدهد؛ به طوری که شهروند احساس آرامش و راحتی را در برخورد با آنها داشته باشد. در بسیاری از شهرها فقط تابلوهای نصب نشده (نه علائم رانندگی) خود به تنهایی می‌توانند به دلیل بی‌نظمی و اغتشاش و شلوغی سیما باعث به وجود آوردن تصویری نه‌چندان زیبا و آرامش‌بخش در شهر شوند (محمدنژاد، ۱۳۸۷: ۱۳) و هیچ‌گاه نمی‌توان نقطه‌ی آغاز مشخصی برای آن یافت.

نیاز ساکنان شهر با گسترش شهرها، گسترش یافته و تغییر کرده است و عناصر شهری نیز به تبع آن شکل گرفته، گسترش یافته و تغییر کرده است. بنابراین اهمیت و توجه به مبلمان شهری و مناسب‌سازی محیط شهری برای حضور شهروندان در فضاهای شهری از چالش‌های پیش رو در کلان‌شهرهای امروزی است. نوع دیگری از دسته‌بندی در مبلمان و عناصر شهری وجود دارد که می‌توان به دو دسته‌ی عناصر ثابت و متحرک تقسیم کرد؛ در بعضی مواقع تمیز و تفکیک کردن این دو از یکدیگر کار ساده‌ای نیست. عناصر فوق‌العاده اعم از ثابت و متحرک به صورت کلی از ضروریات هر فضای شهری فعال به حساب آمده، هر یک عملکردهای خاص و با ارزشی دارند؛ در صورتی که هر یک از این عناصر در محل و مکان درست خود قرار نگرفته باشد، ایجاد مشکل خواهد کرد و مانع محسوب می‌شود و نه تنها قادر نیست عملکرد معمول و مشخص خود را به درستی انجام دهد، بلکه از انجام صحیح عملکردهای اطراف خود نیز جلوگیری می‌کند (بحرینی، ۱۳۸۴: ۲۶). امروزه شهرنشینی به صورت یک مسأله‌ی مهم و پیچیده در جوامع مختلف ظهور کرده، افزایش سریع آن در دهه‌های اخیر برنامه‌ریزان را بر آن داشته است که به مسائل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه توجه بیشتری معطوف نمایند و درصدد باشند تا محیط مناسب و دلپذیری برای مردم فراهم آورند. لذا لزوم توجه به مبلمان و تجهیزات شهری که در ارتباط مستقیم با راحتی و آسایش شهروندان قرار می‌گیرد، دوچندان می‌شود. شایان ذکر است که با مطلوب جلوه نمودن سیمای شهر از لحاظ بصری، شادابی و راحتی و سهل‌الوصول بودن مبلمان شهری در اثر جایگذاری متناسب و ایجاد زیرساخت‌های استاندارد آن در نظر بازدیدکننده، امکان بهره‌برداری بهینه و رضایت شهروندان و بازدیدکنندگان فراهم می‌شود (افراسیابی راد و صباحی، ۱۳۹۰: ۴۶).

برای هرچه بهتر کردن هماهنگی میان مبلمان شهری، بهترین راه حل، تلفیق چند عنصر شهری با یکدیگر است و سعی در هرچه بهتر کردن هماهنگی میان این عناصر با هم و با محیط اطراف که به این طریق از آلودگی بصری و اغتشاشات بصری تا حد امکان کاسته‌ایم، اما باید توجه داشت که مفهوم خلق جذابیت تنها به رعایت هماهنگی ظاهری بین تجهیزات شهری خلاصه نمی‌شود، بلکه محصولات مبلمان شهری، خود به تنهایی نیز باید به ویژگی‌هایی که ایجادکننده لذت و شادی بصری باشد، مزین شوند (فرج الهی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰۵). القای زیبایی می‌تواند با استفاده از اصول «زیبایی شناختی» جهانی (مانند به کارگیری «تناسبات طلایی») انجام شده، یا بر اساس معیارهای منطقه‌ای و قومی (مانند مبحث روان‌شناسی رنگ) صورت گیرد. در طراحی مبلمان شهری باید از طرح‌های نو و جدید استفاده کرد. نکته‌ای که لازم است بدان توجه شود این است که معیارهای زیبایی ثابت نیستند؛ این معیارها بنا به گروه‌های فرهنگی، جنسی و سنی متفاوت قابل تغییر بوده، به گونه‌های متفاوتی تعبیر و تفسیر می‌شوند. بنابراین تأمین دید زیبایی‌شناسانه جامع شهری کاری بسیار دشوار است و حضور تیم‌های قوی و پرتجربه، متشکل از متخصصان گوناگون را می‌طلبد (عابدی و محمدیان، ۱۳۹۷: ۳).

شایسته‌فر (۱۳۸۷) به بررسی کاربرد ارزش‌های تزئینی هنر اسلامی بر عناصر شهری و تأثیر آن بر توسعه فرهنگی- اجتماعی پرداخته، چنین نتیجه‌گیری کردند که استفاده از منابع فرهنگی- هنری غنی ایرانی- اسلامی در گونه‌های مختلف هنر اسلامی به صورت بدیع و نو می‌تواند در هماهنگ نمودن این غنای فرهنگی- هنری با نوآوری‌ها، ابداعات و ابتکارات امروزی جهت کاربرد در تزئین بناها و مبلمان شهری و سایر اقسام هنر در جهت رفع نیازهای روحی، بصری و اقتصادی فردی و اجتماعی تأثیر به‌سزایی داشته باشد. حناچی و مژگانی (۱۳۸۷) در تحقیقی به بررسی اصول بهسازی بازسازی فضاهای فرسوده شهری توسط عناصر مبلمان شهری پرداختند. نتایج نشان دهنده آن بود که انتخاب درست عناصر مبلمان شهری متناسب با نیاز فضای شهری سبب توزیع مناسب عملکردها و خدمات و دسترسی مناسب، ایجاد سازمان و عملکردی مناسب برای حصول بهره‌وری و اثر بخشی امکانات شهری (کارایی)، افزایش مطلوبیت فضاهای کالبدی برای کار، زندگی، تفریح و عملکردهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (کیفیت محیطی) و پویایی شهر می‌گردد. گلکار (۱۳۸۷) در پژوهشی تحت عنوان «محیط بصری شهر، سیر تحول از رویکرد تزئینی تا رویکرد پایدار» نشان داد که محیط بصری شهر به مثابه یک مفهوم از ماهیتی پویا، زنده و تکامل یابنده برخوردار است و قلمرو اطلاق مفهوم مزبور، به طور مستمر و به موازات بلوغ دانش و هنر طراحی شهری مورد پالایش و صیقل قرار گرفته است. سبحانی نژاد (۱۳۸۸) در پژوهشی به بررسی ساماندهی مبلمان شهری برای معلولین پرداخته، بیان نمودند که از طریق مناسب‌سازی محیط شهری، کلیه افراد جامعه اعم از افراد سالم و معلول امکان دسترسی به محیط و عناصر شهری و فعالیت در عرصه‌های مختلف زندگی را که حق طبیعی و لازمه حیات انسان است، خواهند داشت.

بیهقی (۱۳۹۰) در مقاله‌ای تحت عنوان «ساماندهی مبلمان شهری بخش مرکزی شهر سبزوار نشان می‌دهد که وضعیت مبلمان شهری موجود در محدوده‌ی مورد مطالعه با استانداردهای رایج تفاوت فاحشی چه از نظر ساخت و طراحی و چه از نظر مکان‌یابی داشته، تقریباً هیچ نظارتی از طرف سازمان‌های مسؤول در این زمینه صورت نمی‌گیرد. پوررستم (۱۳۹۰) در بررسی خود تحت عنوان «مبلمان شهری و خوانایی شهر» به این نتیجه دست یافت که مبلمان شهری یکی از جذاب‌ترین موضوعات شهری است؛ مبلمان شهری به مجموعه‌ی عناصر و اجزای یک شهر اطلاق می‌شود که موجبات آسایش و راحتی شهروند را برایش به ارمغان می‌آورد و باعث برقراری تعامل سازنده بین شهر و شهروند می‌شود. افراسیابی راد و صباحی (۱۳۹۰) در مقاله‌ی خود تحت عنوان «ارزیابی فضایی مبلمان شهری فضاهای گردشگری شیراز با استفاده از مدل تصمیم‌گیری *Topsis*» به این نتیجه دست یافتند که پراکنش و آشفتگی نامتعادل فضایی ناشی از تراکم اجزای مبلمان شهری و مکان‌یابی و پراکنده‌ی نادرست، توزیع نامناسب و کمبود مبلمان در برخی فضاها، عدم هماهنگی محیطی با بافت قدیمی شهر، طراحی نامناسب، نامناسب بودن و عدم دسترسی به تجهیزات شهری و عدم تطابق با فرهنگ بومی به عنوان بارزترین مشکلات در محدوده‌ی مورد مطالعه بوده است. همچنین با استفاده از مدل تاپسیس مشخص گردید که وضعیت مبلمان شهری در مرکز شهر در وضعیت نامطلوب، پارک آزادی تا حدی مطلوب و مبلمان محدوده‌ی حافظیه از وضعیت مطلوب برخوردار بوده است. فکوهوری و کوباتا^۱ (۲۰۱۷) در مقاله‌ای به نقش مبلمان شهری در کیفیت و شادابی فضای شهری اقدام کرده است که نتایج بیانگر آن است که مبلمان شهری در صورت طراحی متناسب و بهره‌گیری از برنامه‌ریزی اصولی می‌تواند به بهبود کیفیت محیط شهری و شادابی آن منجر شود.

رضایی مقدم و همکاران (۱۳۹۶) در مقاله‌ای به بررسی عملکرد مدیریت شهری در حوزه‌ی مبلمان شهری از دیدگاه شهروندان نتایج نشان از آن دارد که رضایتمندی شهروندان از خیابان امام خمینی شهر فسا از کمبود و ضعف مجموعه عناصر

¹ Fukahori, K. and Kubota

مبلمان شهری در محدوده‌ی مورد نظر در سطح پایینی قرار داشته، شهروندان از کیفیت مبلمان موجود ناراضی هستند. با استفاده از تکنیک مشخص شد که شهروندان از وضعیت موجود مبلمان شهری خیابان امام خمینی به دلیل کمبود و ضعف و آشفته‌گی سیمای بصری خیابان ناراضی هستند. نصیری هندخاله و خوشخو (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی «نقش مبلمان شهری بر آرامش شهروندی از منظر مدیریت شهری، مطالعه‌ی موردی: شهر رشت» پرداخته که نتایج نشانگر آن است که آشفته‌گی‌های شهری از منظر و ابعاد مختلف قابل بحث و بررسی است. رفتار شهروندان نیز در شهرها تحت تأثیر عوامل مختلف مدیریت شهری است؛ زیرا مدیران شهری از طریق سازماندهی و هماهنگی بین عوامل تحت نفوذ خود می‌توانند شهر را به گونه‌ای طراحی و سازماندهی کنند که به تبع آن رفتار شهروندان نیز تحت تأثیر قرار گیرد. بنابراین مبلمان شهری هم به عنوان عامل مؤثر در ارتقاء کیفیت محیط شهری و هم به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر آرامش شهروندی از منظر مدیریت شهری می‌تواند مطرح باشد.

مواد و روش تحقیق:

این پژوهش را می‌توان به لحاظ هدف تحقیق کاربردی دانست. روش مطالعه پیمایشی - تحلیلی و جمع‌آوری اطلاعات از طریق اسنادی کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی بوده است؛ بدین منظور از روش تحلیلی برای پاسخ به سؤالات و ارائه‌ی راه حل برای مسأله مورد نظر استفاده شده است. با توجه به مجموعه اطلاعات به دست آمده، گزینه‌ها و سؤالات مورد نیاز به صورت مدون و در قالب پرسش‌نامه تهیه و تدوین شده است. جامعه‌ی آماری مورد مطالعه شامل کلیه شهروندان شهر شیراز به تعداد ۱۷۱۲۷۴۵ نفر بوده که حجم نمونه بر اساس جدول مورگان و به شیوه‌ی تصادفی در دسترس به تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب شدند. در روش آماری استنباطی به منظور ارزیابی چیدمان مبلمان شهری و تأثیر آن بر شادابی فضای شهری از آزمون رگرسیون و آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شده است. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسش‌نامه‌ی ۳۵ سؤالی در دو بخش مبلمان شهری با ۱۵ سؤال و شادابی شهری با ۲۰ سؤال است. روایی پرسش‌نامه، محتوایی بوده که به تأیید ۵ تن از استادان صاحب‌نظر در این حوزه رسیده و پایایی آن نیز بر اساس آلفای کرونباخ به میزان ۰/۸۴ مورد تأیید واقع شده است. داده‌های گردآوری شده بر اساس آزمون رگرسیون در نرم‌افزار *SPSS22* مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

شیراز یکی از شهرهای بزرگ ایران و مرکز استان فارس است. جمعیت شیراز در سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۱,۷۱۲,۷۴۵ تن بوده که این رقم با احتساب جمعیت ساکن در حومه‌ی شهر به ۱,۸۶۹,۰۰۱ تن می‌رسد. شیراز در بخش مرکزی استان فارس، در ارتفاع ۱۴۸۶ متری از سطح دریا و در منطقه‌ی کوهستانی زاگرس واقع شده، آب و هوای معتدلی دارد. این شهر از سمت غرب به کوه دراک، از سمت شمال به کوه‌های بمو، سبزپوشان، چهل‌مقام و باباکوهی محدود شده است. مختصات جغرافیایی شیراز عبارت است از ۲۹ درجه و ۳۶ دقیقه شمالی و ۵۲ درجه و ۳۲ دقیقه و ارتفاع آن از سطح دریا بین ۱۴۸۰ تا ۱۶۷۰ متر در نقاط مختلف شهر متغیر است (شهرداری شیراز، ۱۳۹۵).

یافته‌های تحقیق:

یافته‌های این بخش از پرسش‌نامه، شامل ویژگی‌های فردی و شغلی پاسخگویان یعنی سن، جنسیت، سطح تحصیلات و سابقه‌ی شغلی آنها می‌شود. از تعداد ۳۸۴ نفر پاسخ‌دهنده، ۴۰ درصد (۱۵۴ نفر) دارای تحصیلات دیپلم و زیر دیپلم، ۳۵ درصد (۱۳۴ نفر) فوق دیپلم و لیسانس و ۲۵ درصد (۹۶ نفر) فوق لیسانس و بالاتر هستند. ۱۹ درصد (۷۳ نفر) از پاسخ‌دهندگان، زیر ۲۵ سال، ۴۳ درصد (۱۶۵ نفر) پاسخ‌دهندگان، بین ۲۵ تا ۳۵ سال و ۳۸ درصد (۱۴۶ نفر) بیش از ۳۵ سال سن دارند؛ همچنین

۳۰ درصد (۱۱۵ نفر) از پاسخ‌دهندگان بین ۰ تا ۱۵ سال، ۲۰ درصد (۷۷ نفر) از ۱۶ تا ۲۵ سال و ۵۰ درصد (۱۹۲ نفر) از ۲۶ تا ۳۵ سال و بیشتر سابقه‌ی کار دارند. ۶۰ درصد پاسخگویان مرد و ۴۰ درصد زن هستند. (جدول شماره ۱).

جدول ۱- اطلاعات توصیفی پاسخ‌دهندگان

جنس		سابقه شغلی			تحصیلات			سن		
درصد	تعداد	درصد	تعداد	طبقه	درصد	تعداد	طبقه	درصد	تعداد	طبقه
۴۰	زن ۱۵۴	۳۰	۱۱۵	۰-۱۵	۴۰	۱۵۴	دیپلم و زیردیپلم	۱۹	۷۳	زیر ۲۵ سال
		۲۰	۷۷	۱۶-۲۵	۳۵	۱۳۴	فوق دیپلم و لیسانس	۴۳	۱۶۵	۲۵ تا ۳۵
۶۰	مرد ۲۳۰	۵۰	۱۹۲	۲۶-۳۵	۲۵	۹۶	فوق لیسانس و بالاتر	۳۸	۱۴۶	۳۵ به بالا

منبع: یافته‌های تحقیق: ۱۳۹۷.

یافته‌های استنباطی تحقیق:

بررسی فرض نرمال بودن داده‌ها: برای بررسی فرض نرمال بودن متغیرهای مطالعه از آزمون کولموگوراف-اسمیرنوف یک نمونه‌ای (بررسی متغیرها به صورت تک تک) استفاده شده است؛ همچنین برای بررسی فرض نرمال دو متغیره از آزمون شاپیرو ویلک (بررسی رابطه‌ی متغیرها به صورت دو به دو) در بسته نرم‌افزار R استفاده شد. نتایج نشان‌دهنده‌ی آن است که فرض نرمال بودن برای تمام متغیرها را نمی‌توان رد کرد ($P > 0/05$). نتایج این آزمون در جدول ۲ و ۳ آورده شده است.

جدول ۲- نتایج آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف برای بررسی پذیره نرمال بودن

نتیجه	نرمال-غیر نرمال بودن	سطح معناداری	آماره آزمون	تعداد سؤالات	حجم نمونه	شاخص
تأیید	نرمال	۰/۳۰۲	۰/۵۶۴	۱۵	۳۸۴	مبلمان شهری
تأیید	نرمال	۰/۴۳۰	۰/۳۶۷	۲۰	۳۸۴	شادابی شهری
تأیید	نرمال	۰/۲۶۵	۰/۴۶۸	۳	۳۸۴	تفریحی-فراغتی
تأیید	نرمال	۰/۲۳۴	۰/۶۳۲	۴	۳۸۴	خدماتی
تأیید	نرمال	۰/۳۰۹	۰/۷۰۱	۳	۳۸۴	زیست محیطی
تأیید	نرمال	۰/۳۴۷	۰/۶۸۷	۳	۳۸۴	بهداشتی
تأیید	نرمال	۰/۲۹۸	۰/۵۶۲	۴	۳۸۴	ترافیک
تأیید	نرمال	۰/۳۲۱	۰/۴۷۸	۳	۳۸۴	تأسیسات و تجهیزات

منبع: یافته‌های تحقیق: ۱۳۹۷.

با توجه به جدول ۲ مشاهده می‌گردد کلیه متغیرها دارای فرض نرمال هستند.

بررسی فرضیه‌های پژوهش:

فرضیه‌ی اصلی: مبلمان شهری بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.

جدول ۳- نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه تجزیه و تحلیل رگرسیون تأثیر مبلمان شهری بر شادابی فضای شهری

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	β	R^2	سطح معناداری
رگرسیون	۲۳۵۳۲۵	۱	۲۳۵۳۲۵	۲۴۳۱۴	۰,۳۸۴	۰,۲۴۵	۰,۰۰۰
باقیمانده	۵۲۱۴۵۸	۳۸۲	۱,۲۰۰۳				
کل	۱۳۳,۲۸۶	۳۸۳					

منبع: یافته های تحقیق: ۱۳۹۷- متغیر وابسته: شادابی فضای شهری- پیش‌بین: مبلمان شهری

بر اساس جدول شماره (۳) برای تعیین تأثیر مبلمان شهری به عنوان متغیر پیش‌بین و شادابی فضای شهری به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول بالا، مدل معنی‌دار به دست آمد ($F=۳۱۴,۲۴, p<۰/۰۰۰$) و R^2 به دست آمده برابر ۰/۲۴۵ است که نشان می‌دهد با یک واحد تغییر در متغیر مستقل ۰/۲۴۵ تغییر در متغیر وابسته ایجاد می‌شود. بنابراین فرضیه‌ی اصلی پژوهش مورد تأیید واقع می‌گردد. بر این اساس می‌توان بیان داشت که ارائه‌ی یک مبلمان کارآمد و رعایت اصول آن می‌تواند زمینه را برای احساس راحتی برای شهروندان فراهم نموده، بر این اساس زمینه را برای شادابی آنها فراهم می‌نماید.

فرعی ۱: مبلمان تفریحی- فراغتی بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.

مبلمان تفریحی- فراغتی مشتمل بر مبلمانی است که اغلب در سطح پارک‌ها، چمنزارها و ... قرار داشته، مشتمل بر صندلی نشیمن، آلاچیق‌ها، اتاق‌های مشاوره، نمازخانه‌ها و ... است.

جدول ۴- نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه تجزیه و تحلیل رگرسیون مبلمان تفریحی- فراغتی بر شادابی فضای شهری

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	β	R^2	سطح معناداری
رگرسیون	۳۶۵,۲۵۴	۱	۳۶۵,۲۵۴	۴۵,۴۷۵	۲۷۶,۰	۰,۳۰۲	۰,۰۰۰
باقیمانده	۲۴۵,۸۵۶	۳۸۲	۲۴۱۲				
کل	۱۹۸,۱۲	۳۸۳					

منبع: یافته های تحقیق: ۱۳۹۷- متغیر وابسته: شادابی فضای شهری- پیش‌بین: مبلمان تفریحی- فراغتی

با توجه به جدول شماره (۴) مبلمان تفریحی- فراغتی به عنوان متغیر پیش‌بین بوده، شادابی فضای شهری به عنوان متغیر مستقل است. طبق جدول بالا، مدل معنی‌دار به دست آمد ($F=۴۵,۴۷۵, p<۰/۰۰۰$) و R^2 به دست آمده برابر ۰/۳۰۲ است که نشان می‌دهد با یک واحد تغییر در متغیر مستقل، ۰/۳۰۲ تغییر در متغیر وابسته ایجاد می‌شود. بنابراین فرضیه‌ی پژوهش مورد تأیید واقع می‌شود. بر این اساس یکی از الزاماتی که باید در سطح شهرها به خصوص در شهر شیراز با توجه به ماهیت گردشگری و فراغتی آن مدنظر قرار داد، رعایت مبلمان تفریحی و فراغتی است که ارائه‌ی آن در سطح شهر و مناطق مختلف می‌تواند به ایجاد شادابی شهروندان بینجامد.

فرعی ۲: مبلمان خدماتی بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.

جدول ۵- نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه تجزیه و تحلیل رگرسیون مبلمان خدماتی بر شادابی فضای شهری

منبع	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	β	R^2	سطح معناداری
رگرسیون	۲۰۱.۶۵۴	۱	۲۰۱.۶۵۴	۴۷.۲۰۱	۳۲۵.۰	۰.۲۰۳	۰.۰۰۰ [□]
باقیمانده	۶۵۸.۳۲۵	۳۸۲	۱.۷۲۳				
کل	۴۵۶.۶۷۱	۳۸۳					

منبع: یافته های تحقیق: ۱۳۹۷- متغیر وابسته: شادابی فضای شهری- پیش‌بین: مبلمان خدماتی

بر مبنای جدول (۵) جهت تعیین اثر مبلمان خدماتی به عنوان متغیر پیش‌بین و شادابی فضای شهری به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون مورد بررسی قرار گرفتند. طبق جدول بالا، مدل معنی‌دار به دست آمد ($F= ۲۰۱.۴۷, p < ۰/۰۰۰$) و R^2 به دست آمده برابر $۰/۲۰۳$ است که نشان می‌دهد با یک واحد تغییر در متغیر مستقل، $۰/۲۰۳$ تغییر در متغیر وابسته ایجاد می‌شود. بنابراین فرضیه پژوهش مورد تأیید واقع می‌شود. ارائه و رعایت مبلمان متناسب در محیط‌های خدماتی و مراکز خدماتی مختلف می‌تواند به ایجاد آسایش و راحتی شهروندان منتهی شود که همین امر می‌تواند به شادابی فضای شهری کمک کند. فرعی ۳: مبلمان زیست محیطی بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد. مبلمان زیست محیطی شامل قرارگیری مناسب و کافی سطوح‌های زباله، علائم هشداردهی عدم زباله‌ریزی، عدم روشن نمودن آتش و ... است.

جدول ۶- نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه تجزیه و تحلیل رگرسیون مبلمان زیست محیطی بر شادابی فضای شهری

منبع	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	β	R^2	سطح معناداری
رگرسیون	۶۵۴.۳۷۸	۱	۶۵۴.۳۷۸	۱۷.۶۵۴	۰.۶۵۴	۰.۱۹۸	۰.۰۰۰ [□]
باقیمانده	۳۲۵.۹۵۶	۳۸۲	۲.۵۰۳				
کل	۵۷۷.۶۷۱	۳۸۳					

منبع: یافته های تحقیق: ۱۳۹۷- متغیر وابسته: شادابی فضای شهری- پیش‌بین: مبلمان زیست محیطی

نتایج جدول (۶) نشان می‌دهد که مبلمان زیست محیطی به عنوان متغیر پیش‌بین مدنظر بوده، شادابی فضای شهری به عنوان متغیر مستقل مورد استفاده قرار گرفته است. طبق جدول، مدل معنی‌دار به دست آمد ($F= ۶۵۴.۱۷, p < ۰/۰۰۰$) و R^2 به دست آمده برابر $۰/۱۹۸$ است که نشان می‌دهد با یک واحد تغییر در متغیر مستقل، $۰/۱۹۸$ تغییر در متغیر وابسته ایجاد می‌شود؛ بنابراین فرضیه پژوهش مورد تأیید واقع می‌شود. رعایت مسائل زیست محیطی و به تبع، پیامدهای مثبت ناشی از آن می‌تواند به سلامت و آسایش و راحتی شهروندان منتهی شود که باید زیرساخت‌ها و مبلمان متناسب آن نیز در سطح ارائه شود که شهروندان بتوانند به خوبی مسائل زیست محیطی را رعایت کنند که نتیجه‌ی آن، ایجاد شادابی فضای شهری است. فرعی ۴: مبلمان بهداشتی بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد. مبلمان بهداشتی به آن مبلمانی گفته می‌شود که جهت حفظ سلامتی جامعه و انسان‌ها در سطح شهر مدنظر قرار می‌گیرد که شامل کیوسک‌های اورژانس، علائم هشداردهی در وسط میادین نسبت به آلودگی هوا و ... است.

جدول ۷- نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه تجزیه و تحلیل رگرسیون مبلمان بهداشتی بر شادابی فضای شهری

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	β	R^2	سطح معناداری
رگرسیون	۷۰۱.۲۵۴	۱	۷۰۱.۲۵۴	۲۱,۸۷۴	۰,۵۶۳	۰,۲۰۱	۰,۰۰۰ [□]
باقیمانده	۴۱۲,۳۶۲	۳۸۲	۰,۹۴۹				
کل	۱۰۷,۴۱۸	۳۸۳					

منبع: یافته های تحقیق: ۱۳۹۷- متغیر وابسته: شادابی فضای شهری- پیش‌بین: مبلمان بهداشتی

با توجه به جدول (۷) مشاهده می‌گردد که برای تعیین تأثیر مبلمان بهداشتی به عنوان متغیر پیش‌بین و شادابی فضای شهری به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول، مدل معنی‌دار به دست آمد ($F= 21,874, p < 0/000$) و R^2 به دست آمده برابر ۰/۲۰۱ است که نشان می‌دهد با یک واحد تغییر در متغیر مستقل ۰/۲۰۱ تغییر در متغیر وابسته ایجاد می‌شود. بنابراین فرضیه پژوهش مورد تأیید واقع می‌شود. داشتن شهر سالم در گرو داشتن شهروندان سالم است و این امر در گرو ارائه خدمات بهداشتی متناسب به شهروندان به خصوص مبلمان بهداشتی در سطح شهر به ویژه در نزدیکی مراکز بهداشتی است که خود این امر به ایجاد فضای شاداب شهری منجر می‌شود.

فرعی ۵: مبلمان ترافیکی بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.

مبلمان ترافیکی مشتمل بر آن نوع مبلمانی است که شامل علائم راهنمایی و رانندگی و نصب تجهیزات متناسب در این زمینه می‌شود.

جدول ۸- نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه تجزیه و تحلیل رگرسیون مبلمان ترافیکی بر شادابی فضای شهری

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	β	R^2	سطح معناداری
رگرسیون	۲۱۴,۳۰۲	۱	۲۱۴,۳۰۲	۱۸,۱۴۵	۰,۴۷۸	۰,۲۳۱	۰,۰۰۰ [□]
باقیمانده	۱۲۰,۳۷۱	۳۸۲	۰,۹۷۱				
کل	۶۸,۹۸۶	۳۸۳					

منبع: یافته های تحقیق: ۱۳۹۷- متغیر وابسته: شادابی فضای شهری- پیش‌بین: مبلمان ترافیکی

نتایج جدول (۸) نشانگر آن است که برای تعیین تأثیر مبلمان ترافیکی به عنوان متغیر پیش‌بین و شادابی فضای شهری به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول بالا، مدل معنی‌دار به دست آمد ($F= 18,145, p < 0/000$) و R^2 به دست آمده برابر ۰/۲۳۱ است که نشان می‌دهد با یک واحد تغییر در متغیر مستقل ۰/۲۳۱ تغییر در متغیر وابسته ایجاد می‌شود؛ بنابراین فرضیه پژوهش مورد تأیید واقع می‌شود. یکی از مسائلی که در شرایط کنونی، زمینه‌ساز ایجاد مشکلات روانی و تداخلات عصبی و ذهنی به خصوص در شهرهای پرجمعیت همچون شیراز شده است، مسائل ترافیکی است که با رعایت اصول آن، فراهم نمودن زیرساخت‌های متناسب همچون تابلوها و علائم مختلف و نیز فراهم کردن مبلمان متناسب، می‌توان به ایجاد یک فضای شاد شهری اندیشید.

فرعی ۶: مبلمان تأسیسات و تجهیزات شهری بر شادابی فضای شهری در شهر شیراز تأثیر دارد.

مبلمان تأسیسات و تجهیزات شهری شامل تجهیزات متناسب برای اطفای حریق در سطح شهر، جانمایی متناسب کیوسک‌ها و مراکز دوچرخه سواری و ... است.

جدول ۹- نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه تجزیه و تحلیل رگرسیون مبلمان تأسیسات و تجهیزات شهری بر شادابی فضای شهری

منبع	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	β	R^2	سطح معناداری
رگرسیون	۲۵۴.۳۰۲	۱	۲۵۴.۳۰۲	۱۹,۲۶۸	۰,۳۶۲	۰,۱۸۹	۰,۰۰۰ [□]
باقیمانده	۳۶۲.۲۸۵	۳۸۲	۰,۷۴۷				
کل	۱۶,۸۹۲	۳۸۳					

منبع: یافته های تحقیق: ۱۳۹۷- متغیر وابسته: شادابی فضای شهری- پیش بین: مبلمان تأسیسات و تجهیزات شهری

با توجه به جدول (۹) مشاهده می‌گردد که برای تعیین تأثیر مبلمان تأسیسات و تجهیزات شهری به عنوان متغیر پیش بین و شادابی فضای شهری به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول، مدل معنی دار به دست آمد (۰/۰۰۰) $p < 19,268$ و R^2 به دست آمده برابر ۰/۱۹۸ است که نشان می‌دهد با یک واحد تغییر در متغیر مستقل ۰/۱۹۸ تغییر در متغیر وابسته ایجاد می‌شود؛ بنابراین فرضیه مورد تأیید واقع می‌شود. تأسیسات و تجهیزات شهری باید در مکان‌های مناسب و بر مبنای اصول علمی قرار گیرد و بتواند به خوبی به شهروندان ارائه خدمات بنماید و رعایت اصول آن و قرارگیری متناسب بر اساس موازن مبلمانی می‌تواند زمینه ساز شادابی شهری شود.

نتیجه‌گیری:

بر اساس آنچه در زمینه‌ی چیدمان مبلمان شهری در راستای شادابی فضای شهری در سطح شهر شیراز بر اساس اصول و شاخص‌های مورد بررسی صورت پذیرفت، این امر روشن گردید که به طور کلی نحوه‌ی چیدمان مبلمان شهری بر شادابی فضای شهری در سطح معناداری ۰/۰۰۰ تأثیر دارد. همچنین این امر در بین سایر متغیرهای مبلمان شهری (تفریحی- فراغتی، خدماتی، زیست محیطی، بهداشتی، ترافیکی و تجهیزات و تأسیسات) در سطح معناداری ۰/۰۰۰ توانسته است بر شادابی فضای شهری تأثیرگذار باشد. نتایج حاصل از یافته‌های این پژوهش با یافته‌های تحقیق شایسته‌فر (۱۳۸۷) همسو است. همچنین با نتایج تحقیق حناچی و مژگانی (۱۳۸۷) که به بررسی اصول بهسازی بازسازی فضاهای فرسوده شهری توسط عناصر مبلمان شهری پرداختند، همسو بوده، نتایج نشان‌دهنده‌ی آن بود که انتخاب درست عناصر مبلمان شهری متناسب با نیاز فضای شهری سبب توزیع مناسب عملکردها و خدمات و دسترسی مناسب، ایجاد سازمان و عملکردی مناسب برای حصول بهره‌وری و اثر بخشی امکانات شهری (کارایی)، افزایش مطلوبیت فضاهای کالبدی برای کار، زندگی، تفریح و عملکردهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (کیفیت محیطی) و پویایی شهر می‌گردد. از طرفی با نتایج تحقیق نصیری هندخاله و خوشخو (۱۳۹۶) همسو بوده، نتایج نشانگر آن است که آشفته‌گی‌های شهری از منظر ابعاد مختلف قابل بحث و بررسی است.

بر اساس یافته‌های تحقیق و نیز بر مبنای تطبیق با پیشینه پژوهش می‌توان بیان داشت که در طراحی شهری، مبلمان و المان‌ها، می‌توانند آیینی تمام‌نمایی از هویت و رویدادهای شهر باشند که در لقاء هویت و فرهنگ شهر و شادابی حرف اول را می‌زنند و بهتر است طوری طراحی شوند که به حفظ شادابی و هویت شهری بینجامند؛ چرا که آن مکانی حرفی برای گفتن دارد که هویت داشته باشد؛ هویتی که ناشی از آثار تاریخی و بافت‌های با ارزش است. پس بهتر است عمیق‌تر نگاه شود و فقط به آن زیبایی که به سطح طراحی محدود است، توجه نکرد و به عامل عمیق‌تر و مهمی همچون شهرنشینی در میان ساکنان محل، که در بافت‌های اجتماعی مکان‌ها تثبیت شده، نگریست. از دیگر طرح‌های مؤثر در مبلمان شهری در راستای منظر و هویت شهر، می‌توان چیدمان مبلمان چند منظوره را پیشنهاد داد؛ در طراحی مبلمان چند منظوره، راحتی صرف، جهت تأمین نیازهای شهروندان تحت شعاع قرار می‌گیرد و به آرامش، شادابی، زیبایی بصری و منظر و معماری شهری نیز کمک

می‌کند؛ چرا که با این نوع طراحی، هم صرفه‌جویی در اشغال فضا را داریم و هم می‌توان چند نیاز شهروندان را در آن واحد فراهم ساخت؛ برای مثال، نیمکت‌هایی که عملکردشان راحتی و نشستن شهروند است طوری طراحی شوند که از نظر بصری در بهبود فضای سبز و منظر و معماری شهری کارا باشند. وجود مبلمان مناسب و با عملکرد درست، می‌تواند تأثیر مطلوبی بر ذهن شهروند بگذارد.

منابع و مأخذ:

۱. آزادخانی، پاکزاد و زهرا طهماسبی کیا (۱۳۹۵): بررسی نقش و عملکرد مبلمان شهری در ارتقاء کیفیت محیط شهری و رضایتمندی شهروندان (مطالعه موردی: منطقه ۴ شهرداری کرمانشاه)، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال ۷، شماره ۲۷، مردادشت، صص ۹۳-۱۱۰.
۲. احمدی، شیرکو (۱۳۹۶): بررسی مبلمان شهری و تأثیر آن بر فضای شهری مطالعه موردی: شهر سردشت، چهارمین کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و توسعه اقتصاد شهری، شیراز، موسسه آموزشی مدیران خبره نارون.
۳. افراسیابی راد، محمدصادق و امیر صباحی (۱۳۹۰): ارزیابی فضایی مبلمان شهری فضاهای گردشگری شیراز با استفاده از مدل تصمیم‌گیری تاپسیس، مجموعه مقالات اولین همایش بین‌المللی مدیریت گردشگری و توسعه پایدار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
۴. افراسیابی راد، محمدصادق (۱۳۸۹): ارزیابی فضاهای عمومی شهر شیراز با توجه به نیازهای جانبازان و معلولین، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه زابل.
۵. بحرینی، حسین (۱۳۸۴): تحلیل فضاهای شهری در رابطه با الگوی رفتاری استفاده‌کنندگان و ضوابطی برای طراحی، انتشارات دانشگاه تهران.
۶. بیهقی، زهرا (۱۳۹۰)، ساماندهی مبلمان شهری بخش مرکزی شهر سبزوار (مورد مطالعه خیابان کاشفی)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران.
۷. پارسی، حسن، ۱۳۷۹، فضای شهری، حیات مدنی و نیروهای اجتماعی-فرهنگی، نمونه موردی: خیابان کارگر، رساله دکتری، دانشگاه تهران، دانشکده هنرهای زیبا، گروه شهرسازی.
۸. حاتمی، حسین؛ رضیه السادات میرجعفری و محسن رستگار، ۱۳۹۶، ارزیابی میزان رضایتمندی شهروندان از مبلمان شهری با تأکید بر ساماندهی فضاها و عناصر شهری (مورد: خیابان اما خمینی شهر نیشابور)، اولین کنفرانس بین‌المللی و هشتمین کنفرانس ملی برنامه ریزی و مدیریت شهری، مشهد، شورای اسلامی شهر مشهد- دانشگاه فردوسی مشهد- شهرداری و مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی شهر مشهد.
۹. حناچی، سیمین و پروانه مژگانی (۱۳۸۷): اصول بهسازی بازسازی فضاهای فرسوده شهری توسط عناصر مبلمان شهری، مجموعه مقالات اولین همایش بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری، مشهد مقدس، آذرماه.
۱۰. رضایی مقدم، علی؛ محمد سجاد حسنی و میثم نقی زاده (۱۳۹۶): عملکرد مدیریت شهری در حوزه مبلمان شهری از دیدگاه شهروندان (مطالعه موردی: خیابان امام خمینی شهرستان فسا)، اولین کنفرانس بین‌المللی و هشتمین کنفرانس ملی برنامه ریزی و مدیریت شهری، مشهد، شورای اسلامی شهر مشهد- دانشگاه فردوسی مشهد- شهرداری و مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی شهر مشهد.
۱۱. زندیه، رضیه (۱۳۸۵): نقش مبلمان شهری در هویت و سیمای شهری، مجموعه مقالات نخستین همایش بین‌المللی «شهر برتر، طرح برتر»، سازمان عمران شهرداری همدان، ۱۱ و ۱۲ مرداد.
۱۲. زنگی آبادی، علی و تبریزی، نازنین (۱۳۸۳): طراحی و برنامه ریزی مبلمان شهری، انتشارات شریعه توس.

۱۳. سجادی، ژیلا، ابراهیم زاده، عیسی و علی شمس الدینی (۱۳۹۰): تحلیلی بر مهاجرتهای روستایی- شهری، با تأکید بر نقش مسافت و دسترسی (مورد: شهرستان ممسنی)، مجله مطالعات و پژوهشهای شهری و منطقه‌ای، سال ۲، شماره ۸، اصفهان، صص ۹۴-۷۷.
۱۴. شایسته فر، مهناز (۱۳۸۷): کاربرد ارزش های تزیینی هنر اسلامی بر عناصر شهری و تأثیر آن بر توسعه فرهنگی- اجتماعی، در همایش ملی توسعه و تحول در فرهنگ و هنر.
۱۵. شربتی، اکبر؛ بدرق نژاد، ایوب؛ سارلی، رضا (۱۳۹۷): تحلیل عملکرد مبلمان شهری در فضاهای شهری، مطالعه موردی: شهرگران، فصلنامه پژوهش های بوم شناسی شهری، شماره ۱۸، تهران، صص ۱۱۶-۱۰۵.
۱۶. شهسواری، نسرين و علی خلیل پور (۱۳۹۶): ارزیابی مبلمان شهری با تأکید بر منظر شهری، اولین همایش ملی توسعه پایدار و مدیریت شهری با رویکرد آرامش شهروندی، سیرجان، شهرداری سیرجان.
۱۷. عابدی، محمد حسین و فرزانه محمدیان یامی (۱۳۹۷): زیباشناسی و بازشناسی اصول آ «در معماری شهری اسلامی، نشریه معماری شناسی، سال اول، شماره ۴، تهران، صص ۱۰-۱.
۱۸. فلاحت، محمدصادق، کلامی، مریم (۱۳۸۷): تأثیر فضاهای باز شهری بر کیفیت گذران اوقات فراغت شهروندان، فصلنامه مدیریت شهری ۲۲.
۱۹. فرج الهی، عاطفه و محمدرضا رضایی آقامیرلو (۱۳۹۳): عملکرد مؤثر مبلمان شهری در هویت بخشی و ارتقا کیفیت فضاهای شهری، اولین همایش ملی شهرسازی، مدیریت شهری و توسعه پایدار، موسسه ایرانیان، انجمن معماری ایران، تهران.
۲۰. قاسمی نژاد، شیماء، ۱۳۹۶، بررسی نقش مبلمان شهری در آرامش شهروندان معلول نمونه موردی بافت مرکزی شهر سیرجان، اولین همایش ملی توسعه پایدار و مدیریت شهری با رویکرد آرامش شهروندی، سیرجان، شهرداری سیرجان.
۲۱. گلکار، کورش، ۱۳۸۷، محیط بصری شهر، سیر تحول از رنیکرد تزیینی تا رویکرد پایدار، مجله علوم محیطی، سال پنجم، شماره چهارم.
۲۲. محمدنژاد، مریم، بهزادفر، مصطفی، شاهی، جواد (۱۳۸۷): مکانیابی مبلمان شهری با استفاده از GIS، نشریه علمی آموزشی مرکز اطلاعات جغرافیایی.
۲۳. مرتضایی، رضا، ۱۳۸۱، رهیافتهایی در طراحی مبلمان شهری، انتشارات سازمان شهرداریهای کشور.
۲۴. نصیری هندخاله، اسماعیل و میترا خوشخو (۱۳۹۶): نقش مبلمان شهری بر آرامش شهروندی از منظر مدیریت شهری مطالعه موردی شهر رشت، اولین همایش ملی توسعه پایدار و مدیریت شهری با رویکرد آرامش شهروندی، سیرجان، شهرداری سیرجان.
۲۵. نورایی مقدم، عبدالرضا (۱۳۹۶): نقش مبلمان شهری در آرامش شهروندان (نمونه موردی: پارک کوثر شیروان)، مجله جغرافیا، عمران و مدیریت شهری، شماره ۱۰، صص ۱۳-۱.

66. Bulut, Y., and Atabeyoglu, O. 2007. *Fountains as Urban furniture in Historical Urban Structure and usage culture: Ezrrum City Case.*
77. Fukahori, K & Kubota, Y (2018) *The Effectiveness of Streetscape Improvement,, Landscape & Urban planning. NO. 63, pages 55-11.*
88. Kamp, I . V., Leidelmeijer , K., Marsman, G., Hollander, A.D, (2013). *Urban Environmental Quality and Human Well-being towards a Conceptual.*
99. Law Christopher, M. 1996. *Urban Tourism Attraction Visitors to large cities, Mansell. Publishing Limited, London.*
00. Mills, D. E. & pierce, S.R (2005), *Planning The Architects, Handbook, Landon: Butterths, 10th Edition.*

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی